

כמה ימי עבודה מקדיש חבר המושב לפרתו?

נביא בחשבון משק עם 6 פרות חולבות בלי מרעה ובלי תחמיץ. שני מיני המספוא האלה היו בלי ספק גורמים לתוספת עבודה בענף. המנה היומית של מספוא גס ניתנת בשתי ארוחות של ירק קצור המובא עד חלון הרפת, וארוחה אחת שחת שמחזיקים כרגיל במתבן הסמוך לרפת. לשם השוואה עם התחשיב המקובל, נפריד בין העבודה במספוא והפלחה גם בתנאי המושב מהעבודה ברפת.

במשק כנ"ל יש להשקיע עבודה כדלקמן:
בבוקר: חליבה, חלוקת מספוא גס, הבאת החלב למחלבה, הוצאת הפרות לחצר, ניקוי הר-פת וכו' — 2—2½ שעות.

בצהרים: הכנסת הפרות לרפת חליבת פרות אחדות, חלוקת מספוא, הבאת החלב למחלבה וכו' — 1—1½ שעות.

בערב: עסוקים בעבודות מסוג הנ"ל כ-1½ שעה.

לבעלי הנסיון ידוע שכל העבודות שמנתי לעיל הן פחות או יותר סטנדרטיות ויש להוציאן לפועל מדי יום ביומו; הזמן הדרוש לכך הוא 4½ עד 5½ שעות ביום. אם נוסיף לעבודות שג' רתיות אלה עוד חצי שעה ליום למלוי כל יתר העבודות כגון: הובלת מזון מרוכז ממחסן האס-פקה המרכזי, הובלת פרה להרבעה, עזרה בשעת המלטה, טיפול בולד, טיפול בפרה חולה, עבודה עם הרופא, זריקות, ריסוס פרות, ניקוי כלים, תיקונים במבנים וכלים וכדומה, נגיע למספר של 5—6 שעות עבודה ביום ברפת בת 6 פרות. ולפי זה יוצא שבתנאי המושב צריך להקדיש 278—286 ימי עבודה (של 8 שעות) בשנה לענף כנ"ל או 46—38 ימי עבודה לפרה בשנה.

מיכון ושכלולים שונים ודאי עשויים להקל על העבודה של חבר המושב ולשפר את בריאות העדר ותנובתו, אולם ספק הוא אם יש באפשרותם להוריד במידה ניכרת את מספר שעות העבודה כשמדובר ביחידת עדר של 6 פרות בס"ה.

פטר לנדסברג

כפר ידיתה, 20.8.55

לא פעם שמענו ביקורת על תחשיב הוצאות הייצור, הנערך ע"י ה.מ.ב. — באופן מיוחד בסעיף העבודה. בין המבקרים היו גם חברי מושבים ותיקים שטענו שעושר רב בא להם מהרפת בש"נים האחרונות. מצד שני אנו עדים לתופעה של חיסול הענף במושבים ותיקים שונים מחמת עומס העבודה הגדול מחד ומיעוט ההכנסה בהשוואה לענפי חקלאות אחרים מאידך. ועדת החלב הממ"שלתית קבעה בדו"ח שלה, שלדעתה מגיעה כמות ימי העבודה לפרה במשך השנה ל-28 במקום 30 שבתחשיב ה.מ.ב. יתר על כן, קובעת הועדה, שצריך ואפשר להגיע לקימוצים ניכרים נוספים בסעיף זה.

אולם מחוץ לסקטור הקיבוצי לא נערכו אף פעם הקירות יסודיות בשטח זה ולמעשה מתיחסים מספרים אלה לרפת הקיבוצית בלבד. ועלינו לא לשכוח שחלקו של הסקטור המושבי בשיווק החלב אינו מבוטל כלל וכלל ויש לשער שהוא מגיע ל-50% של החלב המשווק בארץ.

לפני שנים מספר ערך הח' מ. שגב סקר ברפתות כפר ויתקין; בסקר זה הוא קובע בין היתר שהיעילות בעבודה של חבר במושב עולה באופן ניכר עם עליית מספר הפרות ויחידת העדר האופטימאלית מבחינה זו היא בגבולות 5—7 פרות. כשמספר הפרות יגדל מעל למידה זו, אין היעילות בעבודה עולה עוד באותה פרופורציה ויתרבו הקשיים במשק כזה בהספקת המספוא הגס ממקורות עצמיים.

בדרך כלל מקובלת הדעה שאין כל אפשרות לסכם את מספר ימי העבודה בענף אחד בלבד באופן נפרד במשק המושבי, הואיל והעבודה מתחלקת ומשתלבת בין הענפים השונים בצורה שאי-אפשר להפריד בין אחד למשנהו. אולם לי נראה שרוב רובן של עבודות הרפת נעשות גם במושב בשעות מסוימות ביום וניתן בכל זאת לעשות חשבון נפרד. יתכן ולא יהיה מדויק ב-100 אחוזים ובכל התנאים, אבל בכל אופן ישקף את המצב הקיים בהרבה מאוד משקים במושבים ותיקים, כפי שהם מנוהלים כיום.